

POSUDEK VEDOUČÍHO BAKALÁŘSKÉ PRÁCE Historický ústav FF UHK

Okres Reichenberg (Liberec) v rámci říšské župy Sudety, 1938-1939

Jakub Vít

V bakalářské práci Jakuba Víta se čtenáři dostává do rukou stručná socio-historická črta, stojící na pomezí dějin správy, dějiny politiky totalitní moci a dějin sociálních. Za cíl si klade seznámit čtenáře se správní a částečně i sociálně-politickými otázkami souvisejícími se začleněním okresu Reichenberg do říšské župy Sudety v období bezprostředně po okupaci pohraničních oblastí ČSR nacistickým Německem. V první kapitole se autor věnuje nejprve vojenské a následně civilní nacistické správě oblasti, resp. Jejím včleňování do nových struktur na několika úrovních – místodržitelství, okresní, obecní a městské, a říšské. Věnuje se také přípravám nakonec jen zčásti realizovaného správně-administrativního projektu Velkého Liberce. Poněkud neorganicky pak do této obecné části autor zařazuje i přehledovou sondu do sociálních dějin okresu během vybraného období, která by se mnohem lépe vyjímalala v celku s druhou částí práce, věnované osudům náhle menšinového českého obyvatelstva v předměstí Horní Růžodol. Zajímavou tečkou a vlastně vyvrcholením je symbolické završení celého procesu přeměny okresu v součást Sudetské župy s návštěvou Adolfa Hitlera, vyvrcholením represí a následně doplňovacími volbami vedoucím k naprostému „zglajchšaltování“ společnosti i v politické rovině. To vše za doprovodu aktivistického nadšení místních orgánů a ne vždy nadšené participace místních obyvatel, někdy až rozpolcených mezi pocity naplnění nacionálních snů a nejistotou ve vztahu k totalitní nacistické moci.

Autor má přehled po základní existující literatuře k dějinám Sudet, jež mu dává obecný rámec, do něhož zasazuje své poznatky získané především studiem archivních pramenů v SOKA Liberec, především pak fondu „Landrat Reichenberg“, ale nejen jeho. S pomocí těchto pramenů autor skládá mozaiku proměny bývalého čs. území na integrální a částečně i vzorový správní celek v rámci Německé říše, přičemž na předestřené správní struktuře tak, jak se vyvinula do začátku druhé světové války, jasně ukazuje inherentní chaotičnost nacistického správního systému, vyznačujícího se kompetenčními kolizemi několika úrovní správy (státní, regionální a lokální, resp. stranické). Na příkladu projektu Velkého Liberce pak také poukazuje na mocenské a zájmové kolize uvnitř nacistických hierarchií.

Za jistý problém lze považovat především třetí kapitolu, jež sice nabízí „sociální profil“ říšské župy Sudety, „sociální“ je zde však mylným pojmenováním pro kapitolu věnovanou čistě nacionálním otázkám, které samozřejmě (vedle politické orientace a postoje k totalitní moci, jež však autor z větší části bohužel pomíjí) definovaly osudy obyvatelstva nově vzniklého správního celku. V tomto kontextu autor nevynechává ani drtivý dopad okupace na židovskou komunitu, kdy ukazuje její osud jak ve statistikách odsunů, tak ve zmínce vypálení liberecké synagogy. V podobném duchu – s důrazem na migraci a uprchlictví – pak autor pokrývá i osud nově vzniklé české menšiny v jednom z libereckých předměstí. Té věnuje více pozornosti jak po stránce sociálního složení, tak i samotné historie komunity coby nejprve spontánně vzniknuvšího a následně cíleně pěstovaného českého „ostrova“ s očekávaným osudem.

Přestože práce Jakuba Víta nepřináší převratné poznatky a místy nadále trpí přílišnou identifikací autora s českým národním diskurzem (nepřekvapivě nejsilnější je text v popisu správních reforem a také v postižení důsledků nacistického ovládnutí politického a společenského života v roce 1939), je možno ji považovat za kvalitní text jasně dokazující autorovy odborné schopnosti. Práce je i po formální stránce zpracována velmi kvalitně a jako takovou ji doporučuji k obhajobě.

V Olomouci dne 3. června 2022

.....

Doc. Mgr. Jiří Hutečka, Ph.D.